

20.08.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2243
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2024/230
Karar Numarası : 2024/670
Başvuran : B. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın Kurumumuza yaptığı şikâyet başvuruları nedeniyle 6 Şubat depremleri sonrası hasarlı evi bulunan personele verilen nakdi yardımdan yararlandırılmaması sonucunda olumsuz muameleye (mağdurlaştırma) uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü bünyesinde ... olarak çalıştığını, 16/3/2023 tarihinde emekli olduğunu,

b. 6/2/2023 tarihinde Malatya'da meydana gelen depremde evinin az hasarlı olarak zarar gördüğünü,

c. PTT Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün depremde zarar gören personeline 1.000 TL nakdi yardım yaptığını öğrendiğini, kendisinin bu yardımdan faydalanmak için başvuruda bulunduğunu, ancak kendisine emekli olduğu için bu yardımdan yararlanamayacağını söylendiğini,

ç. Deprem olduğu zaman henüz emekli olmadığını ve Sağlık Yardım Sandığı üyesi olduğunu, sendika üyesi olduğu için maaşından aidat kesildiğini, bu nedenle bu yardımdan faydalanması gerektiğini,

d. 2021 yılından emekli olana kadar etnik kökeni ve mezhebi nedeniyle ayrımcılığa uğradığını, 31/5/2023 tarihinde Kurumumuza ayrımcılığa uğradığına dair birkaç şikâyet dilekçesi ile başvuruda bulunduğunu,

e. Kurumumuza yaptığı şikâyet başvurusunun yardım talebinin reddedilmesinde etkili olduğunu iddia etmiş ve kendisine yapılan ayrımcılığın giderilerek hak ettiği yardımın yapılmasını talep etmiştir.

3. Muhatap PTT Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı tarafından resmi yazı ile deprem yardımı ödemelerinden sorumlu Malatya PTT Başmüdürlüğü bünyesinde kurulmuş olan komisyonca değerlendirilmek üzere gönderildiği anlaşılmış olup PTT Anonim Şirketi Malatya PTT Başmüdürlüğünden alınan yazılı görüşte:

a. Başvuranın Kurumumuza yapmış olduğu başvuru nedeniyle talebine ilişkin belirtilen hususların Başmüdürlükçe incelendiğini, başvuranın aynı husus için daha öncesinde yapmış olduğu başvuruya istinaden de yapılan yazışmaların Kurumumuzla paylaşıldığını,

b. Başvuran B. İ.'nin Malatya PTT Başmüdürlüğü bünyesinde ... olarak görev yapmakta iken PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından düzenlenen 3/12/2021 tarihli ve ... sayılı Soruşturma Raporu'na istinaden ilgilinin naklinin Sivas PTT Başmüdürlüğü ... Müdürlüğüne yapıldığını,

c. Başvuranın 7/1/2022 tarihinde Malatya PTT Başmüdürlüğü ile ilişkisinin kesildiğini, ayrıca başvuranın 16/3/2023 tarihinde emekli olana kadar geçen süreçte Sivas PTT Başmüdürlüğü ... Müdürlüğü personeli olduğunu,

ç. Başvuranın dilekçesine konu 1.000 TL (Bin Türk Lirası) tutarındaki yardımın ise PTT A.Ş. İnsan Kaynakları Daire Başkanlığının 18/4/2023 tarihli ve 4136 sayılı yazısı gereği PTT A.Ş. Sağlık Yardım Sandığı bütçesinden yapıldığını,

d. Başvuranın Malatya PTT Başmüdürlüğünden naklen ayrılışı esnasında "Daimi Memuriyet Harcırahı" düzenleyerek kendi ve aile bireyleri için gündelik, yol gideri, yer değiştirme gideri ile aile gideri aldığını, dolayısıyla ailesini ve evini yeni görev yerine götürdüğünü beyan etmekle birlikte gerek deprem gerekse deprem sonrası Sivas PTT Başmüdürlüğü personeli olması ve görev yerinin (.../SİVAS) afet bölgesi olmaması nedeniyle talebinin uygun görülmediğini,

e. Talebinin uygun görülmemesinin iddia ettiği şekliyle Alevi/Kürt olması gibi etnik kökeni veya mezhebi ile ilişkili olmadığını, başvuranın dilekçesinde ileri sürdüğü ayrımcılık içerikli düşüncelerin gerçeği yansıtmadığını ve konu ile bir ilgisi olmadığını ifade etmiştir.

4. Mevzuat gereğince ihlal iddiasına muhatap tarafın yazılı görüşleri başvurana iletilmişse de başvuran yasal süre içerisinde herhangi bir cevap sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

6. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36'ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

7. Anayasa'nın "*Çalışma hakkı ve ödevi*" başlıklı 49'uncu maddesi şöyledir:

"Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır."

8. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

9. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"(2) Eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muameleler de ayrımcılık teşkil eder."

10. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar."

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"le görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. Mezkûr Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi şöyledir:

"Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında "Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." hükmü bulunmaktadır. Başvuranın dilekçesinden anılan Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu

anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilmezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

14. Başvuru dilekçesinden başvuranın, 6 Şubat Depremleri sonrasında evi hasar alan PTT personeline yapılan nakdi yardımdan yararlanamamasında etnik kökeni ve mezhebi nedeniyle ayrımcılığa uğradığını ve neticede Kurumumuza yaptığı şikâyet başvuruları üzerine söz konusu yardımlardan yararlandırılmadığını iddia ettiği anlaşılrsa da başvuranın PTT bünyesinde mezhebi nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığı iddialarının yer aldığı 2023/1076 - 2023/1289 - 2023/2287 numaralı başvurularına istinaden yapılan incelemede ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına karar verilmiştir [Bkz: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2023/1076 - 2023/1289 - 2023/2287, K. No: 2024/307, 14/3/2024]. Başvuranın 06/02/2023 tarihinde yaşanan depremin akabinde evinin az hasarlı olmasından kaynaklı kendisine Sağlık Yardım Sandığı Bütçesinden deprem yardımı yapılmadığından bahisle Kurumumuza yaptığı şikâyet başvuruları üzerine söz konusu yardımlardan yararlandırılmadığı iddiası, 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kalınmadığı yönünden incelenmiştir.

15. 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ayrımcılık yasağının doğal bir uzantısı olarak *“eşit muamele ilkesine uyulması veya ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari ya da adli süreçleri başlatan yahut bu süreçlere katılan kişiler ile bunların temsilcilerinin, bu nedenle maruz kaldıkları olumsuz muamelelerin de ayrımcılık teşkil edeceği”* düzenlenmiştir. Literatürde *“mağdurlaştırma”* olarak tanımlanan bu durumun mevzuatımızda bir ayrımcılık türü olarak belirlenmesi eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının tam anlamıyla etkili olabilmesi bakımından son derece önemlidir. Bu doğrultuda mağdurlaştırmanın önlenmesi, ayrımcılık karşıtı uluslararası hukukta, hak arama özgürlüğünü temin etmek için kabul edilen araçlardan biridir. Ayrımcılık yasağı mevzuatına uygun davranılmasını sağlamak için mağdurlaştırmanın yasaklanması esasen şikâyet etme ya da bir işlem başlatma eylemini koruma amacı taşımaktadır (TİHEK, B. No: 2019/480, K. No: 2019/54, 10/9/2019, para. 38; TİHEK, B. No: 2021/1014, K. No: 2022/386, 14/6/2022, para. 15).

16. Avrupa Birliğinin Mal ve Hizmetlere Erişim ve Mal ve Hizmet Sunumunda Kadın ve Erkeğe Eşit Muamele İlkesinin Uygulanmasına İlişkin 13 Aralık 2004 tarihli ve 2004/113/AT sayılı Konsey Direktifi'nin *“Mağdurlaştırma”* başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir: *“Üye Devletler, kişileri, eşit muamele ilkesine uyulmasını amaçlayan şikâyet veya davaları neticesinde veya bunlara bir tepki olarak ortaya çıkabilecek herhangi bir olumsuz muamele veya sonuca karşı korumak için ulusal hukuk sistemlerine gerekli hükümleri getirirler.”*

17. Avrupa Birliğinin İş ve Mesleki Alanda Eşit Muamelenin Gerçekleştirilmesine Yönelik Genel Bir Çerçeve Getiren 27 Kasım 2000 Tarihli ve 2000/78/AT Sayılı Konsey Direktifi'nin *“Mağdurlaştırma”* başlıklı 11'inci maddesinde de Direktif'e üye Devletlerin; *“ulusal hukuk sistemlerinde, işletme içinden yapılan şikâyetler veya eşit muamele ilkesine uyulmasına matuf yasal işlemlere işverenin bir tepki olarak işten çıkarma ve sair aleyhte muamelesine karşı, çalışanları koruyacak gerekli önlemleri”* alması gerektiği düzenleme altına alınmıştır (TİHEK, B. No: 2021/1014, K. No: 2022/386, 14/6/2022, para. 16).

18. Ayrımcılık yasağının etkili hale getirilmesine ilişkin destekleyici hukuki araçlardan biri olan mağdurlaştırma kavramı, Avrupa Birliği direktifleri ile birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında da karşılık bulmuştur. Fogarty/Birleşik Krallık davasında Mahkeme, Taraf Devletin yasalarındaki mağdurlaştırmaya ilişkin hükümlere de yer vererek mağdurlaştırmanın yasaklanmasını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) güvence altına alınan hakların bir uzantısı olarak kabul ettiğini göstermiştir (AİHM, *Fogarty /Birleşik Krallık*, B. No:37112/97, 21/11/2001, para. 15).

19. PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığının 18/4/2023 tarihli ve 4136 sayılı "SYS Doğal Afet Yardımı" konulu yazısında Sağlık Yardım Sandığı Bütçesinden kimlere ödeme yapılabileceğine ilişkin hususların tespit edildiği ve resmi yazının deprem bölgesi ilan edilen 11 ildeki PTT Başmüdürlüklerine gönderildiği görülmüştür.

20. Söz konusu yazının içeriğine göre; "*Sağlık Yardım Sandığı Yönetim Kurulunun 31/3/2023 tarihli ve 1 No'lu toplantısında alınan karar ile 6/2/2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş olan ve çevre illerde de yıkıma sebebiyet veren depremler sonrasında evleri hasar gören personele sandık bütçesinden yapılacak doğal afet yardımı için personelin bağlı bulunduğu PTT Başmüdürlüklerinin bünyesinde, ilgili Başmüdürün Başkanlığında oluşturulacak komisyon tarafından belirtilen hususlar çerçevesinde;*

1. Bahse konu deprem tarihinde hasarlı/yıkılan konutta fiilen ikamet etmesi kaydıyla (adres tespiti yapılarak belgelenecek, ayrıca deprem sonrası tayin olan personele de ulaşılarak yardımdan yararlanması sağlanacak),

2. Tapusu kendisi, eşi ya da 18 yaşından küçük çocuğu adına olup da sahibi olduğu evde fiilen ikamet etmeyen (deprem tarihinde tapusunun personelin kendisinin, eşinin ya da 18 yaşından küçük çocuğunun üzerine olması kaydıyla tapu tespiti yapılarak belgelenecek),

Depremzede personele doğal afet yardımı olarak;

Az Hasarlı/Orta Hasarlı Konutlar için 1.000 TL,

Ağır Hasarlı/Tamamen Yıkılmış Konutlar için 2.000 TL

Sağlık Yardım Sandığı bütçesinden ödenmesine karar verildiği", "yapılacak ödemeye esas teşkil etmek üzere depremzede personel tarafından e-devletten temin edilecek belgelerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 'Hasar Tespit Sorgulama ve İtiraz İşlemleri' adı altında verilen rapor ile İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen 'Yerleşim Yeri ve Diğer Adres Belgesi' olduğu", anılan belgelerin ibraz edilmesi durumunda ödeme yapılacağı, ödemelerle ilgili olarak ilgili Başmüdürlüklerin sorumlu olacağı" ifade edilmiştir.

21. Başvuran B. İ.'nin 7/1/2022 tarihinde Malatya PTT Başmüdürlüğü ile ilişkisinin kesildiği, başvuranın hakkındaki soruşturmaya istinaden naklinin Sivas PTT Başmüdürlüğü ... Müdürlüğü emrine ... olarak atandığı, dolayısıyla başvuranın 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ve çevre illerinde meydana gelen deprem sonrasında Sivas PTT Başmüdürlüğü personeli olduğu ve görev yerinin afet bölgesi olmaması nedeniyle talebinin uygun görülmediği anlaşılmıştır.

22. Yukarıda yer alan düzenlemelerde görüldüğü üzere mağdurlaştırma ancak ayrımcılık yasağına

aykırılığın sonucu ortaya çıktıktan sonra gündeme gelebilmektedir (TİHEK, B. No: 2022/967, K. No: 2022/942, 29/12/2022, para. 18). Söz konusu incelemede, muhataptan gelen yazılı görüş ile Kurumumuza sunulan bilgi ve belgelerin açıkça gösterdiği şekliyle; depremden etkilenen PTT A.Ş. personeline sandık bütçesinden yapılan deprem yardımında hukuka aykırı bir işlem gerçekleştirmediği anlaşılmış; nihayetinde başvuranın şikâyeti ile deprem yardımlarından yararlanamaması arasında iddia ettiği şekilde bir illiyet bağı kurulamamıştır.

23. 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesine göre; ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emareleri ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir. Dosyaya sunulan bilgi ve belgeler çerçevesinde; başvuranın yetkili kurumlara başvurarak eşit muamele ilkesine uyulması ve ayrımcılığın önlenmesi amacıyla idari süreçleri başlatması sonucunda deprem yardımlarından yararlandırılmadığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı ve neticede mağdurlaştırma kapsamında ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaati hâsıl olmuştur.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Aليşan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi